

Uuden asetuslainsäädännön ja erittäinkin valtion metsämaiden asuttamista koskevien säännöksen pääkohdat.

MAUNO PEKKALA.

Aina siitä alkaen, kun vakinainen metsähallinto maahan muodostettiin, ovat metsäviranomaiset joutuneet lakkaamatta tekemisiin asutuskysymyksen kanssa. Kun metsänhoitolaitos v. 1851 perustettiin, tuli sen tärkeimmäksi tehtäväksi asutusolojen järjestäminen valtion metsissä. Valtion metsiinhan oli aikojen kuluessa pääasiallisesti luvatta syntynyt joukko asumuksia, joiden haltijat katsoivat itsellään olevan verraten suuren vapauden käsitellä valtion metsiä mielensä mukaan, ja yleensäkin oli kansalla silloin se käsitys, että nämä yhteiset maat olivat myöskin yhteisesti käytettävissä. Asutusoloissa kauvan aikaa vallinnut sekasorto poistettiin kuitenkin vähitellen ja asumuksista muodostettiin milloin uudistaloja, milloin kruununtorppia tai metsänvartijatiloja. Uusia asumuksia sai sen jälkeen perustaa ainoastaan asianomaisella luvalla tarkoitukseen sopiville paikoille. Näillä toimenpiteillä saatiin kansan omankädenoikeus rajoitetuksi ja vasta siitä lähtien valtionmaiden asuttaminen todella, ainakin enemmän tai vähemmän, tapahtui hallituksen antamien määräysten mukaan. Jyrkkä muutos oleviin oloihin oli kuitenkin aiheuttanut paljon tyytymättömyyttä, osittain kiihkoutunutta mielialaakin metsänhoitolaitosta kohtaan. Tämä tyytymättömyys puhkesi esiin, paitsi sanomalehdissä ja lukuisissa valituksissa, jo siinä valiokunnassa, joka tunnetaan ns. »tammikuun valiokunnan» nimellä ja joka kokoontui v. 1862. Kun sitten valtiopäivät v. 1863 aloittivat työnsä, tekivät ne koko joukon esityksiä, joiden tarkoituksena oli tarkistaa valtion metsien käyttöä koskevia säännöksiä, ja johtivat nämä esitykset v. 1865 erikoisen komision asettamiseen tutkimaan valtion metsien oloja ja erittäinkin niiden asutusoloja. Jo v. 1866 ehdotti komisio, ennen lopullisen mietintönsä ilmestymistä, että valtion metsiin jäljelle jätettävien torppien asukkaiden kanssa oli tehtävä väliaikaiset välikirjat, jotka olisivat voimassa, kunnes yleinen asetus asiasta ennätettäisiin antaa. V. 1867 annettiin metsä-

hallitukselle määräyksiä torppien väliaikaisesta verottamisesta ja seuraavina vuosina olikin tämä työ vilkkaassa käynnissä, niin että vuoden 1872 valtiopäiville hallitus saattoi ilmoittaa valtionmaiden asukkaiden aseman tulleen turvatuksi. Uusienkin torppien perustamista ryhdyttiin suunnittelemaan. V. 1870 oli nimittäin metsähallitus tehnyt senaattiin esityksen uusien torppien perustamisesta kaikille sellaisille valtionmaille, jotka lopullisesti olivat asetetut metsähallituksen hallittaviksi. V. 1872 hyväksyttiin esitys alustavasti ja v. 1876 lopullisesti. Metsähallituksen johtosäännössä siirrettiin torppien perustamisluvan myöntäminen metsähallitukselle ja samanlainen määräys sisältyi myöskin metsähallituksen johtosääntöön vuodelta 1908. Näin syntyi ns. kruununmetsätorppalaitos.

Ei voi kieltää sitä tosiasiaa, että valtion metsämaiden asuttamiskysymys jo silloin oli suuressa määrin poliittinen kysymys, joskaan ei samassa mielessä kuin nykyään. Kansa, joka luuli itsellään olevan yhteisiin metsämaihin oikeuksia, katsoi, että näitä sen oikeuksia loukattiin, ja luuli sen johtuvan enemminkin sen vihaamien virkahoitajien omavaltaisuudesta kuin hallituksen määräyksestä. Ei näin ollen ollut ihme, että hallitusvallan taholta koetettiin syntyneitä juopaa tasoittaa, ja siinä mielessä asetettiin v. 1873 erityinen komitea tarkastamaan uudistaloja ja kruununmetsätorppia koskevia asetuksia. Näin syntyi v. 1877 annettu asetus uudistalojen ja kruununtorppien muodostamisesta, jonka mukaan valtion metsien viljelyskelpoiset maat olivat käytettävät joko uudistalojen tai kruununtorppien perustamiseen. Tämän asetuksen perusteella on kuitenkin syntynyt valtion metsämaille verraten vähän asutusta, yhteensä n. 250 uudistaloa, joille on annettu maata n. 100 000 hehtaaria. Tulos ei tietenkään tyydyttänyt uudisasutuksen edistämistä harrastavien vaatimuksia ja asetusta alettiin ankarasti julkisuudessa moittia. Seurauksena oli jälleen uuden komitean asettaminen v. 1886, jonka komitean tuli laatia ehdotus uudisasutuksen järjestämiseksi valtion metsämaille. Annettiinpa komitealle vielä erityinen ohjekin, sen kun tuli pitää silmällä etusijassa viljelyksen edistämistä, mutta myöskin oli sen, kuten sanat kuuluivat, »kiinnitettävä tarpeellista huomiota järkipäraseen metsänhoitoon». Tämän komitean ehdotusten pohjalta rakentui sitten vuoden 1892 uudistaloasetus, ja ne, jotka ovat valtion metsätalouden historiaan vähänkään tutustuneet, tietävät, että näihin aikoihin valtionmaiden asutuskysymys oli poliittisista kiistakysymyksistä kaikkein tärkeimpiä. Vuoden 1892 uudistaloasetuksen vaikutus, vaikka tarkoitus olikin ollut kokonaan toinen, muodostui kuitenkin asutustoiminnalle varsin vähäpätöiseksi. Sen perusteella on muodostunut joitakin kymmeniä uudistaloja, ja on

näin ollen hyvin ymmärrettävää, että tyytymättömyys, jota oli esintynyt myös valtion metsätalouden kannalta asetusta kohtaan, jälleen tuli hyvin yleiseksi. Voidaan sanoa, että se on ollut osaltaan syynä siihen, että valtionmaiden asutuskysymys viime vuosikymmeninä on ollut entistä vilkkaamman käsittelyn alaisena.

Vuosisadan alussa kiinnitettiin asutuskysymykseen jälleen hyvin suurta huomiota ja komitea toinen toisensa jälkeen asetettiin tätä kysymystä käsittelemään ja ehdotuksia sen järjestämiseksi tekemään. Kehittyivät pä olot lopuksi niin pitkälle, että v. 1917 perustettiin erityinen keskusvirasto asutusasioita varten, asutushallitus, jonka mm. tuli pitää huolta, että uudisviljelmät ja muita kuin valtion metsätaloutta varten muodostettavia asuntoalueita perustetaan tarkoitukseen sopiville valtionmaille. Edelleen tuli asutushallituksen valvoa kruununmetsätorppien sekä muiden sellaisten valtion yhteis- ja liikamaiden alueilla olevien vuokra-alueiden hoitoa, jotka olivat joko maanviljelyksen harjoittamista varten tai asuntoalueeksi vuokralle annetut ja joita ei ollut tarpeen pysyttää valtion metsätaloutta varten metsähallituksen hoidossa. Asutushallituksen tuli myöskin valvoa, että vakaalla hallinto-oikeudella asutettavia kruununtiloja ja valtion uudistiloja hoidettiin voimassaolevien määräysten mukaan. Käytännössä on kuitenkin asutushallituksen tehtävä muodostunut sellaiseksi, että se on huolehtinut ainoastaan uusien tilojen perustamisesta valtion metsämaille.

Olisi luullut, että ne ristiriidat, jotka toiselta puolen metsäviranomaisten ja toiselta puolen paikallisen väestön välillä, valtion metsämaiden asutuskysymyksestä puheen ollen, kaiken aikaa olivat olleet olemassa, asutushallituksen perustamisen jälkeen olisivat hävinneet. Mutta toisin kävi. V. 1920 asetettiin erityinen komitea suunnittelemaan valtion metsämaiden asuttamista ja jo tämän komitean kokoonpanon perusteella saattoi päätellä, ettei valtion metsätaloudella komitean työn tuloksesta ollut mitään hyvää odotettavana. Pääasiallisesti tämän komitean ehdotuksen pohjalle perustuu nyt voimassaoleva valtion metsämaiden asutuslaki ja meidän kaikki tiedämme, millaisilla silmillä tätä lakia ja sen perusteella tapahtuvaa toimintaa valtion metsäviranomaisten taholta kaiken aikaa on katseltu. Sen sijaan, että ristiriitaisuudet olisivat poistuneet, ovat ne pikemminkin kasvaneet. Asutushallituksen johto, joka ainakin aika ajoittain on kiinnittänyt päähuomion valtion metsämaiden asuttamiseen, ei nähdäkseen ole kaikissa suhteissa pystynyt hoitamaan tätä toimintaa kansantalouden ja yhteiskunnan etua vastaavalla tavalla. Syrjäyttämällä valtion metsämaille olevien vuokra-alueiden itsenäistämisen, missä mm. tehtiin se korjaamaton virhe, että lunastus-

oikeus myönnettiin myöskin arvopuihin, jotka lukuisissa tapauksissa myönnettiin asianomaiselle vuokraajalle liian halvasta hinnasta, uusien tilojen perustamisen yhteydessä tehdyistä virheistä nyt puhumatta. Tyytymättömyys metsäviranomaisten taholla voimassaolevan lain mukaista asutustoimintaa kohtaan onkin käynyt hyvin yleiseksi, ja oli senvuoksi välttämätöntä saada aikaan tässä kohden pikainen muutos.

On tietenkin luonnollista, että sikäli kuin valtion metsämaille on sellaisia alueita, joita on edullisempi käyttää maanviljelykseen kuin metsätalouteen, sellaiset alueet on käytettävä asuttukseen, koska sitä edellyttää ennen kaikkea yhteiskunnan etu. Asutusmahdollisuuksia valtion metsämaille, eritoten Suomen pohjoispuoliskossa, onkin olemassa, jotapaitsi valtion metsämaiden perustamisesta, jos se vain hyvin järjestetään, on myöskin valtion metsätalouden kannalta hyötyä. Minun ei tarvinne tässä seurassa viitata muuta kuin siihen seikkaan, että valtion metsämaille olevissa asumuksissa voivat metsissä työskentelevät työläiset saada asunnon ja ruuan samoin kuin ajomiesten hevosetkin suojan ja ravinnon, jotapaitsi asutustilalliset voivat myöskin suorittaa suuren osan valtion metsissä esiintyvistä töistä. Silmälläpitäen erityisesti hoitoalueiden metsänhoidollisia töitä, joiden kunnollinen suorittaminen edellyttää pysyväistä metsätaloudellisiin töihin tottunutta työväestöä, on asutuksesta sitäkin suurempi hyöty, koska asutustilallisista saatetaan sellaisia työntekijöitä saada, jotapaitsi heitä voidaan myös käyttää monenlaisiin tilapäisiin töihin. Valtion metsissä tuon tuostakin sattuvien kulojen huomioiminen ja sammuttaminen on helpompaa, jos metsissä on asutusta. Mitä enemmän on asutusta sitä enemmän tulee myöskin tehdyksi teitä, jotka hyvin suunniteltuina ovat myöskin valtion metsätalouden kannalta edullisia, koska ne helpottavat puutavaran kuljetusta ja sekä metsänostajien että metsää hoitavien ja vartioivien henkilöiden ynnä työmiesten liikkumista metsissä. Edistääpä asutus osaltaan maan arvon nousuakin.

Missä määrin nämä tällaiset edut valtion metsämaiden asuttamisesta saavutetaan, riippuu kuitenkin ratkaisevasti siitä, kuinka valtion metsämaiden asuttamista harjoitetaan. Siitä saattaa nimittäin olla, kuten kokemus on osoittanut, vahinkoakin, jos se epätarkoituksenmukaisella tavalla järjestetään.

Valtion metsämaiden päätarkoituksena on tietenkin tuottaa mahdollisimman paljon puuta maan puunjalostusteollisuuden ja väestön tarpeeksi. Katsoen siihen, että valtion metsät ovat vuosittain tyydyttäneet maan puunjalostusteollisuuden raaka-aineiden tarpeesta 15:stä aina 25 %:iin asti, sekä pitäen silmällä niiden merki-

tystä etenkin sahatavara- ja raakavaravarastona, on, Suomen kansantalous kun on mitä suurimmassa määrässä riippuvainen vientiteollisuuden menestyksestä, valtion metsiä niin käsiteltävä ja hoidettava, että ne vastaisuudessa pystyvät mainitun tehtävänsä täyttämään. Luonnollisesti mainitut seikat on huomioonotettava myöskin silloin, kun suunnitellaan asutusta valtion metsämailla.

Kaikesta edellä mainitsemastani johtuu, että valtion metsätalouden suunnittelun ja niiden asutuksen suunnittelun tulee käydä käsi kädessä. Sillä jos asuttaminen järjestetään metsätaloutta varten ottamatta, saattaa viimeksimainittu siitä pahoin kärsiä, taikka päinvastoin, jos metsätalous suunnitellaan asutuksesta välittämättä, voidaan asutuksen kannalta tehdä korvaamattomia vahinkoja. Selväähän nimittäin on, että hoitoalueen taloudellinen toiminta muodostaa kokonaisuuden, jota on sopusointuisesti ohjattava ja hoidettava. Valtion metsiin on sekä metsätalouden että asutuksen kannalta tehtävä teitä. Jos tieverkosto suunnitellaan yksinomaan metsätalouden etuja silmälläpitäen, ei ole lainkaan sanottua, että se tyydyttää valtion metsien asukkaiden oikeutettuja vaatimuksia, ja päinvastoin pelkästään asutuksen edut tässä kohden huomioonottaen järjestetty tieverkosto saattaa metsätalouden kannalta olla melkein arvoton. Epäilemättä tieverkosto voitaisiin ainakin useimmissa tapauksissa sopivien sovitteluin rakentaa sellaiseksi, että se tyydyttäisi molempia. Sama huomio voidaan tehdä valtion metsämaiden suonkuivaustoimintaan nähden. Siinäkin olisi yhteinen suunnitelma laadittava, huomioonottaen sekä metsätalouden että maatalouden mahdollisuudet. Sangan arveluttavaa on esim. viljelystarkoituksia varten ojittaa joki- ja purovarsilla olevia viljelyskelpoisia soita, joiden takana on laajoja suojaksoja, joita jälestäpäin tullaan metsän kasvatusta varten ojilla kuivattamaan, sillä kun sitten metsitysojitukseen ryhdytään, ovat viemärit, jotka ehkä havaitaan olevan aivan sopimattomissa paikoissa tai muutenkin tarkoitukseen kelpaamattomat, kaivettavat uudestaan niin suuriksi, että ne vetävät myös takana olevien soiden vedet tai joutuvat suoviljelykset tulvan ynnä tulvamudan ja hiedan valtaan.

Valtion metsätaloutta on tietenkin suunnitelmallisesti hoidettava. Järkiperäinen metsätaloushan edellyttää, että metsää johdonmukaisesti hoidetaan suunnilleen samojen perusteiden mukaan, koska äkkinäiset muutokset metsän hoitamisessa aiheuttavat helposti suurta vahinkoa. Mm. tämän vuoksi on metsälle laadittava pitemmäksi ajaksi taloussuunnitelma, jossa määritellään ennen kaikkea, miten paljon metsästä saadaan puuta hakkauttaa, saattamatta metsää liikkahakkuun vaaran alaiseksi, sekä mihin hakkaukset on

sijoitettava ynnä metsänviljelysten paikat. On luonnollista, että jos joissakin hoitoalueissa, kuten esim. Jämsän ja Virtain hoitoalueissa on tapahtunut, luovutetaan asutukselle vieläpä yli puolet hoitoalueen maista, tällainen luovutus vaikuttaa aivan mullistavasti haku- ja hakkuulaskelmiin ja hakkuun suunnitteluun, puhumattakaan siitä, että metsänviljelyksiin käytetyt, useinkin huomattavat rahavarat ovat menneet kokonaan hukkaan. On luonnollista, että asutuskelpoiset maat on asutukseen luovutettava, mutta toiselta puolen on metsähallinnon tiedettävä, mitkä alueet asutukseen luovutetaan, jottei niihin sijoiteta tarpeettomasti valtion varoja. Ilman lähempiä selityksiä on ilmeistä, että tällaista sekasortoa valtion metsien taloudessa on vältettävä ja asiat niin järjestettävä, että näiden maiden käyttö tulisi suunnitelluksi kaikessa laajuudessaan samasta keskuksesta käsin, jolloin sanotunlaisia ristiriitoja ei pääsisi syntymään.

Siitä kaksinaisuudesta, mikä valtion metsämaiden hallinnossa ja käytössä nykyisin voimassaolevien määräysten mukaan vallitsee, onkin, niinkuin kaikki läsnäolevat hyvin tietävät, ollut monenlaista hankaluutta ja haittaa. Viitattakoon vain siihen, kuinka mutkikas, aikaa vievä ja suhteettoman suurien kustannuksien kysyvä valtion metsämaiden nykyinen asuttamistapa on, mitkä nämäkin epäkohdat riippuvat juuri mainitsemastani kaksinaishallintojärjestelmästä.

Valtion metsistä saatavat tulot ovat luonnollisesti ratkaisevasti riippuvaiset myydyistä puumääristä. Kun valtion metsämailla nykyisen järjestelmän mukaan on tavallaan kaksi isäntää: asutus ja metsäviranomaiset, aiheutuu tästä hankaluutta mm. metsänmyyntejä toimeenpantaessa. Kun esim. johonkin hoitoalueeseen voidaan suunnitella perustettavaksi lukuisia yksinäisiä asutustiloja tai lisämaita ja näiden alueet sekä ympäristöt voimassaolevien määräysten mukaisesti on rauhoitettava hakkuilta, voi tästä olla seurauksena, että kokonaisissa kruununpuistoissa olisi hakkuut lopetettava, huolimatta siitä, että metsän tila välttämättä vaatisi hakkuun toimittamista, puhumattakaan siitä, että jonkin metsäseudun hakkuista on vähän ennen asutustoimituksen alkua tehty kauppasopimus, jota metsäviranomaisten tietenkin on noudatettava, mutta josta uudisasukkaalle saattaa olla vahinkoa. Toimenpiteestä voi siten aiheutua sekä valtiolle että asianomaiselle asukkaalle vahinkoa, joka toisenlaisella järjestelyllä olisi vältettävissä. Tosiasia onkin, että useissa tapauksissa mainitusta syystä on syntynyt erimielisyyksiä asianosaisten kesken sekä myös monenlaista hankaluutta metsähallinnolle. Asutettaessa suurehkoja alueita, joita varten on asetettu erityinen asutustoimikunta, on tilanne metsänhakuuseen nähden

selvempi, koska valtion metsämaiden asuttamislain täytäntöönpano-asetuksessa on nimenomaan säännös, jonka mukaan aikaisemmin tehdyt metsäkauppasopimukset ovat jääneet asutustoimikunnan työstä huolimatta voimaan ja alueen metsän käytöstä muuten päättää asutustoimikunta. Katsoen siihen, että asutussuunnitelman valmistaminen ja toteuttaminen järjestelmästä ennen kaikkea riippuen voi viedä pitkän ajan, saattaa kuitenkin asutustoimikunnankin työn alaisilla valtion metsämailla aiheutua, jos esim. sanottu toimikunta rauhoittaa hakkuilta sellaisen metsän, joka metsänhoidollisesti ja taloudellisesti olisi hakattava, valtiolle vahinkoa varsinkin silloin, kun valtio on tehnyt pitkäaikaisia konsessionikauppoja ja suunnitellut niiden hakkuut sijoitettaviksi alueille, jotka myöhemmin määrätäänkin asutusta varten varattaviksi.

Erityisen tärkeä intressi, josta metsähallinnon on huolehdittava, on myöskin uiton ja lauttauksen etu. Silmälläpitäen niitä suuria puumääriä, joita erikoisesti valtion metsistä uittamalla kuljetetaan, merkitsee jokainen toimenpide, jolla uiton kulkua vaikeutetaan tai sitä lisäkustannuksilla rasitetaan, valtion metsien kantohinnan alenemista. Tästä huolimatta on sattunut tapauksia, jolloin uitolle tärkeitä alueita on luovutettu asutustarkoituksiin omistusoikeudella, vieläpä sellaisiakin alueita, joita olisi kipeästi tarvittu eräiden uittolaitteiden rakentamista varten. Sellaisiakin tapauksia on, että asutusviranomaisten toimesta on päätetty perustettavaksi viljelystila sellaiselle paikalle, mihin joka vuonna useiden viikkojen aikana ollaan pakoitettuja uiton vuoksi patoamaan vettä niin laajalti, että suunnitellun viljelystilan viljelysten pääasiallinen osa on tullut pitkät ajat olemaan veden alla. Tällaiset ja useat muut samantapaiset esimerkit osoittavat, samoin kuin valtion metsistä hakattujen puiden varastoimista varten tarvittavien alueiden ja tealueiden luovutukset asutukseen, että asuttamistyö ei ole nyt parhaimmalla mahdollisella tavalla järjestetty ja että syy tähän on ennen kaikkea siinä työnjaossa, joka tässä kohden eri viranomaisten välillä on toimeenpantu.

Sellaisessa vaikeassa ja laajalla alalla tapahtuvassa työssä kuin valtion metsämaiden asuttaminen, ei luonnollisesti voida koskaan kokonaan välttää tekemästä virheitä, jotka aina ovat ikäviä, mutta erityisesti tällaisessa tapauksessa, jolloin virhettä on hyvin vaikea jälkeinpäin korjata. Tästä huolimatta on asuttamistyölle kuitenkin se vaatimus asetettava, että viljelystilat perustetaan sellaisille paikoille, missä asukas todella voi maanviljelyksestä saada toimeentulonsa. Tähänastisessa asutustyössä on sattunut tapauksia, että viljelystila on perustettu niin karulle ja hallanaralle paikalle sekä tiettyjen taivalten taa, että asianomainen asukas itse muutaman

vuoden tilaa asuttuaan on mainituista syistä tarjonnut tilaansa metsähallituksen ostettavaksi. Sitäpaitsi on monta sellaista tapausta, jolloin valmiiksi tehty tila on jäänyt asukasta vaille.

Viljelystilan perustamiseen on tähänastisessa asutustyössä monasti ollut paikalla kasvava hyvä metsä houkuttelemassa, sillä nopeiden ja jyrkkien konjunktuurivaihteluiden vuoksi metsänhintoissa voi asukas arvopuutkin lunastamalla ansaita sievoisia voittoja. Sen jälkeen kuin valtion metsämaiden asuttamislaki muutettiin niin, ettei arvopuiden lunastaminen enää riipu asukkaan vaan toimitusmiesten harkinnasta, on tässä kohden tapahtunut huomattava muutos parempaan päin ja samalla on poistunut yksi kaikkein pahimpia ristiriitoja erittäinkin paikallisten metsä- ja asutusviranomaisten välillä valtion metsämaiden asutustoiminnassa. Paitsi arvopuumetsää saattaa kuitenkin esim. hyvä paperipuumetsä olla edelleenkin houkuttelemassa asukasta paikalle, joka muuten ei ole erikoisen sovelias viljelykseen otettavaksi.

Se seikka, että valtion metsämailla nyt on tavallaan kaksi isäntää, on jo semmoisenaan luonnotonta. Asutustoimintaahan valtion metsämailla harjoitetaan nyt oikeastaan kahdesta keskusvirastosta käsin, toinen kun perustaa vuokratiloja ja toinen omistusoikeudella hallittavia tiloja. Tästäkin on eräissä tapauksissa aiheutunut ristiriitaa. Suhde hoitoalueen hallinnon ja hoitoalueen asutuksen välillä olisi epäilemättä tai tulisi ainakin ajan oloon olemaan paljon luonnollisempaa ja luottamuksellisempaa sekä töiden järjestely helpompaa, jos molemmat tuntisivat olevansa saman isännän alaisia, ikäänkuin samaan taloon kuuluvia, puhumattakaan siitä, että kahden eri keskusviraston erillinen toiminta samoilla työmailla helposti antaa aihetta ristiriitaisuuksiin. Vuosien varsilla on tällaisia ristiriitaisuuksia paljonkin sattunut. Mutta kun olen selvillä siitä, että tämä seura ne kyllä tietää, en niihin lähemmin puutu. Totean vain, että kun laeissa ja asetuksissa taikka muissa määräyksissä ei parhaalla tahdollakaan tietenkään voida yksityiskohtaisesti määritellä eri virastojen tehtäviä valtion metsämaiden asutustyössä, onkin usein syntynyt epäselvyyttä siitä, mille virastolle tehtävä kuuluu, ja asiasta on välistä ollut pakko käydä pitkäkin kirjeenvaihto, ennenkuin se on selvinnyt. Vähämerkityksellinen ei lopuksi ole myöskään se asiointi, mikä nyt vallitsee, että asutustyöstä vastuu jakautuu oikeastaan kahdelle eri virastolle, jotka kummatkaan eivät tietenkään haluaisi vastata toiminnan huonoista puolista. Poistamalla tällainen järjestelmä sekä keskittämällä asutusasiatkin metsähallinnon hoitoon, olisi valtion metsämaiden asutustoiminta ehdottomasti järjestetty tarkoituksenmukaisemmalle kannalle.

Olen edellä näinkin laajasti selostanut valtion metsämaiden asuttamishistoriaa sekä niitä puutteita, jotka nykyään voimassaolevassa lainsäädännössä ovat. Olen tehnyt tämän senvuoksi, että näkyisi se tausta, jota vastaan äsken hyväksytyä uutta asutuslakia on tarkasteltava, ja voinkin sen pääkohtia esittäessäni tyytyä näin ollen lyhyimpään mahdolliseen.

Kuten tunnettua, asetti valtioneuvosto v. 1927 erityisen asutus-toimintakomitean, jonka tehtävänä mm. oli suunnitella uudet säännökset valtion metsämaiden asuttamisesta, ja pääasiassa tämän komitean ehdotusten pohjalle rakentuu se laki, joka joitakin aikoja takaperin eli 6 päivänä marraskuuta tänä vuonna vahvistettiin ja joka tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1938.

Tärkeimpänä periaatteena tahtoisin laissa mainita ensinnäkin sen, että metsähallitus sen mukaan päättää sen hallinnon alaisena olevasta valtionmaasta, mille alueille asutussuunnitelma on tehtävä. Ainoastaan siinä tapauksessa, ettei metsähallitus katso voivansa tehdyn hakemuksen johdosta määrätä asutussuunnitelmaa tehtäväksi, on asia alistettava maatalousministeriön ratkaistavaksi. Suurin piirtein katsoen on siis tällä tavoin päästy siitä kaksinaishallintojärjestelmästä, joka tällä alalla tähän asti on vallinnut. Toisena erittäin tärkeänä näkökohtana haluaisin mainita, että asutussuunnitelman laatii lain mukaan pätevistä voimista kokoonpantu asutus-toimikunta, johon kuuluu puheenjohtajana maanmittauskonttorin määräämä maanmittausinsinööri ja jäsenenä maatalousministeriön määräämä, asutustoimintaan perehtynyt agronomi, metsähallituksen määräämä metsänhoitaja ja asianomaisen kunnan asutuslautakunnan puheenjohtaja sekä lautakunnan keskuudestaan valitsema jäsen. Vaikka ei voidakaan kieltää sitä, että asutustoimikunta edelleenkin on niin kokoonpantu, että asutusintressi on siinä etualalla, niin on toiselta puolen kumminkin merkille pantava, että asutus-toimikunnan asiantuntemus tästä lähtien tulee olemaan suurempi kuin aikaisemmin. Kun lisäksi otetaan huomioon, että asutustoimikunta lähettää asutussuunnitelman metsähallituksen tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi, täytynee myöntää, että olevat olosuhteet huomioonottaen tässä kohden on aikaansaatu parannus, joka metsäviranomaisten kannalta on tyydytyksellä merkittävä. Tosin voidaan lain mukaan vähäisiä alueita valtion omistamista vero- ja rälssi-maista ja valtion metsämaista sekä ulkopalstoja, takamaa-alueita, niittyjä ja saaria luovuttaa asutustarkoituksiin ilman asutussuunnitelmaakin, mutta on tällaiseen luovuttamiseen, mikäli se koskee metsähallinnon alaista maata, joka tapauksessa saatava maatalousministeriön suostumus. Kolmantena tärkeänä säännöksenä on mai-

nittava määräys siitä, että kun asutustoimikunta on asetettu tekemään asutussuunnitelmaa jollekin metsähallituksen hallintoon kuuluvalle alueelle, on asutustoimikunnan tarkastettava koko alue ja tehtävä ehdotus sen kaikkien asutustarkoituksiin sopivien osien käyttämisestä. Ehdotuksen perusteella maatalousministeriö päättää, mitkä osat alueesta on heti tai vastaisuudessa käytettävä asutustarkoituksiin, mutta muu osa alueesta on määrättävä metsätalouteen käytettäväksi. Tällöin päästään siis vihdoin sellaiseen olotilaan, että metsää hoitava viranomaisen tietää, mitä sen haltuun lopullisesti jää. Kun myöskin metsämaata lisämaaksi voidaan lain mukaan antaa ainoastaan tilaan välittömästi rajoittuvasta tai sen läheisyydessä olevasta valtionmaasta sikäli, kuin se kotitarvepuun saantia varten on välttämätöntä, ei tässäkin kohden ole enää keinotteluun samoja mahdollisuuksia kuin aikaisemmin.

Mitä menettelyyn valtion metsämaita asutettaessa lähemmin tulee, niin ei täytäntönpänoasetus vielä ole luonnoksenakaan valmiina, vaikka sitä parhaillaan käsitellään erityisesti sitä varten asettussa komiteassa. Tässä vaiheessa en haluaisi niin ollen lähemmin siihen puuttua.

Silmälläpitäen sitä tehtävää, joka allekirjoittaneelle tässä tilaisuudessa on uskottu, olisi kait oikeastaan vielä lähemmin selvitettävänä säännökset, jotka koskevat yksityismaiden asutusta, mutta kun puolestani katson, että tärkeämpää sittenkin on ollut tässä yhteydessä käsitellä valtion metsämaiden asutuksesta voimassaolevia säännöksiä, en esitystä pitemmälti jatka. On kuitenkin ehkä syytä huomauttaa, että nyt voimassaolevassa laissa pakkolunastusperiaatetta ei ole ulotettu yhtä pitkälle kuin aikaisemmassa asutuslaissa eli ns. Lex Kalliassa. Nyt voimassaolevan lain mukaanhan ei yksityiskiinteistöistä voida pakkolunastaa maata kuin lisämaaksi ja siinäkin pakkolunastukseen nähden on asetettu monenlaisia rajoituksia. Sitävastoin on pakkolunastusperiaate ulotettu seurakuntien ja puunjalostusyhtiöiden maihin entistä suuremmissa määrässä.

Ne yleiset piirteet, jotka voimassaolevasta asutuslainsäädännöstä olen täten esittänyt, osoittavat, että uusi laki eritoten valtion metsätalouden kannalta on entistä parempi, jos kohtakaan se ei tietenkään täydellisesti metsäviranomaisia tyydytä. Näinkin edulliseen lopputulokseen on epäilemättä suurelta osalta vaikuttanut se arvostelu, joka, eikä suinkaan vähimmin, aluemetsänhoitajien ja muiden asutustyössä mukana olleiden metsänhoitomiesten taholta on kohdistettu jo kauvan aikaa jatkunutta valtion metsämaiden asutustoimintaa koskeviin säännöksiin ja niiden sovellutukseen käy-

tännössä. Tämä osoittaa, että pitämällä kiinni sitkeästi niistä periaatteista, jotka on kansantalouden ja yhteiskunnan kannalta oikeiksi havaittu, lopultakin voitetaan. Maan metsänhoitokunnalle on annettava se tunnustus, että se tässä kohden, ainoana silmämääränään valtion etu, on tehnyt työtä, jolle myöhempi aika antaa varmaankin paljon suuremman tunnustuksen kuin nykyinen.
